

JORDEMØDRES OPLEVELSER AF NATARBEJDE

Jordemoderforeningen, december 2020

Indholdsfortegnelse

Indledning	2
Dataoverblik.....	2
Proces	2
Datasæt til videre analyse	2
Resultater	4
Fordeling i forhold til regionalt- samt andet- ansættelsessted.....	4
Alder.....	5
Fuldtid/deltid	5
Fritagelse fra nattevagter.....	5
Antal nattevagter pr uge	6
Mulighed for selv at prioritere tilrettelæggelsen af nattevagter.....	7
Mulighed for powernap	7
Belastning af nattevagter	7
Fysisk belastning	8
Psykisk belastning.....	8
Jordemødrenes oplevelse af generel travlhed	8
Generel trivsel ved at arbejde i nattevagt	9
Helbredsproblemer og gener relateret til nattevagter.....	10
Søvnbesvær	10
Træthed.....	11
Almen utilpashed	11
Hovedpine.....	12
Mave-tarmbesvær.....	12
Humørforandringer, som fx irritabilitet og nedtrykthed	13
Sociale problemer	13
Påvirket privatliv	14
Isolation.....	14
Følelsen af 'jetlag' i flere dage.....	15
Overvejelser om at forlade arbejdet som jordemoder på hospitalet	15
Overvejelser grundet arbejdsbelastning ved nattevagter?	16

Indledning

Nattevagter er for langt de fleste jordemødre et vilkår i arbejdet som jordemoder.

At arbejde om natten, hvor menneskets fysiologi byder, at man normalt sover, vender op og ned på døgnrytmen, og har vist sig at kunne medføre konsekvenser for både det fysiske og mentale helbred, på kort sigte, såvel som på langt sigte.

For at få en overordnet forståelse af, hvordan jordemødre oplever at arbejde i nattevagter, og som en del af Jordemoderforeningens strategi om at øge fokus på arbejdsmiljø og vilkår, valgte Jordemoderforeningen i sensommeren 2020 at gennemføre en spørgeskemaundersøgelse af jordemødrenes oplevelser og vilkår.

Centrale elementer af undersøgelsen bliver præsenteret i denne rapport.

Dataoverblik

Proces

Jordemoderforeningen udarbejdede i sensommeren 2020 et spørgeskema, der var målrettet jordemødre med arbejde, hvortil der i stillingsfunktionen var tilknyttet nattevagter.

Spørgeskemaet skulle afspejle jordemødrenes oplevelser af at have nattevagter, fysisk, mentalt såvel som med deres overordnede overvejelser omkring arbejdet med nattevagter. Spørgeskemaet bestod af en række items relateret til dette, men dertil også med en udvidet mulighed for at kommentere i fritekst. Spørgeskemaet blev udsendt den 26. september, med svarfrist senest den 7. oktober, som et online spørgeskema til foreningens autoriserede medlemmer.

I alt 2248 fik tilsendt skema. Fire 4 skemaer blev afvist. 99,8 % af de autoriserede jordemødre med en gyldig mailadresse modtog altså et spørgeskema. Det forventes, at der iblandt disse vil være en vis forekomst af jordemødre, der ikke længere praktiserer som jordemødre, men fortsat er tilknyttet Jordemoderforeningen.

I alt 1298 jordemødre havde ved fristens afslutning aktiveret skemaet.

Datasæt til videre analyse

En del jordemødre angiver, at de ikke varetager nattevagter i deres stillingsfunktion. En subanalyse viser, at det i høj grad drejer sig om jordemødre med en ledende funktion, undervisere på uddannelsesinstitutioner og kliniske uddannelsesansvarlige.

Spørgeskemaet er konstrueret således, at jordemødre, der angav ikke at have nattevagt tilknyttet deres stillingsfunktion, ledes ud af skemaet efter at have bekræftet, at de ikke havde nattevagt i deres stilling.

Derfor består det endelige datasæt til videre bearbejdning af svar fra 1061 jordemødre, der angiver at have nattevagt i deres stillingsfunktion.

Af disse angiver 1021 (96 %), at de er ansat som jordemødre på et hospital.

Sundhedsdatastyrelsens register (<https://www.esundhed.dk/Registre/Bevaegelsesregisteret>) viser i deres seneste opgørelse (fra 2018), at 1912 jordemødre var ansat i regionalt/amtsligt regi.

Dette tal rummer samtlige jordemødre, og dermed også jordemødre, der ikke er ansat i vagtbærende funktioner. Det forventes ikke, at antallet har ændret sig markant siden 2018, hvorfor en repræsentation på 1021 jordemødre ansat i regionalt regi i denne spørgeskemaundersøgelse, vurderes at udgøre et godt datagrundlag.

Resultater

Baggrund

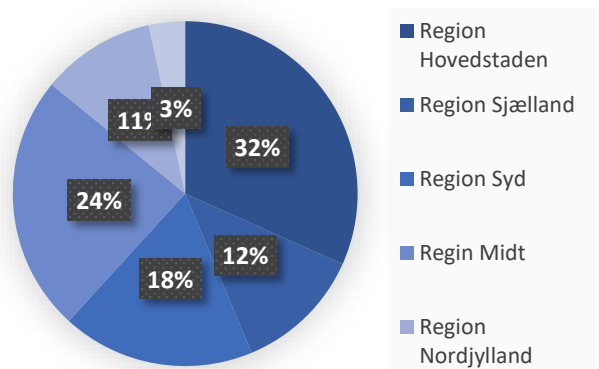
Fordeling i forhold til regionalt- samt andet- ansættelsessted

Samlet havde 1057 jordemødre tilkendegivet, hvor de var ansat. I tilfælde af, at de var ansat flere steder, blev de bedt om at angive det ansættelsessted, hvor de varetog flest timer, alternativt havde flest nattevagter.

Jordemødrenes ansættelsessted fordelte sig som følgende:

Ansættelsessted	Antal	(%)
Region Hovedstaden	335	32
Region Sjælland	127	12
Region Syd	191	18
Region Midt	255	24
Region Nordjylland	113	11
Andre ansættelser	36	3

Ansættelsessted

Andre ansættelser indbefatter privatpraktiserende jordemødre, jordemødre ansat i udlandet (typisk Grønland, Norge og Færøerne) etc.

Til sammenligning blev 37 % af de nyfødte i 2019 født i Region Hovedstaden, 12 % blev født i Region Sjælland, 19 % blev født i Region Syd, 23 % i Region Midt, mens 10 % blev født i Region Nordjylland (Kilde: Danmarks Statistik) (tallene er afrundende og adderede derfor ikke til 100 %).

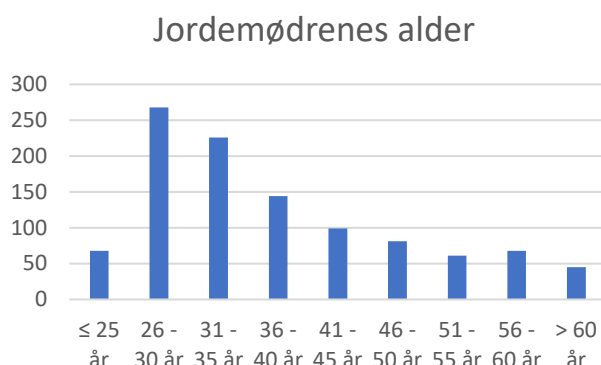
De respektive fødesteder i de forskellige landsdele varetager forskellige fødsler på forskellige niveauer, hvorfor sammenligning ikke kan gøres én til én.

Det vurderes dog, at svarprocenten afspejler fordelingen på landsplan tilnærmelsesvis.

Alder

I alt 1060 jordemødre opgav deres alder:

Alder, kategoriseret	Antal	%
≤ 25 år	68	6
26 - 30 år	268	25
31 - 35 år	226	21
36 - 40 år	144	14
41 - 45 år	99	10
46 - 50 år	81	8
51 - 55 år	61	6
56 - 60 år	68	6
Mere end 60 år	45	4

Fuldtid/deltid

Jordemødrene blev bedt om at svare på, hvor mange timer, deres ansættelse var på. I alt 1023 besvarede dette spørgsmål. Af besvarelserne fremgik det, at langt størstedelen var ansat enten på 30 timer/ugentligt, 32 timer/ugentlig eller 37/timer ugentligt (henholdsvis 9 %, 23 % og 53 % af besvarelserne).

Fritagelse fra nattevagter

Jordemødre kan, trods det, at der er nattevagter tilknyttet deres stillingsfunktion, være fritaget for nattevagter af forskellige årsager – og enten som en permanent aftale, eller som en midlertidig aftale.

Vi spurgte jordemødrene, om var fritaget for nattevagter på baggrund af en særlig aftale. 1059 jordemødre havde besvaret dette spørgsmål.

Særlig aftale?	Antal	(%)
Ja	23	2
Delvist	32	3
Nej	1004	95

I alt 5 % af jordemødrene er altså helt eller delvist fritaget fra nattevagter grundet særlig aftale, selvom der i deres stillingsbeskrivelse indgår nattevagter.

Jordemødrene kunne uddybe spørgsmålet om fritagelse fra nattevagter. En del gjorde dette med begrundelse i hel/delvis fritagelse. Den hyppigste årsag til hel/delvis fritagelse fra nattevagt var graviditet/pågående fertilitetsbehandling, men også helbredsproblemer (hypertension tidligere, kræftforløb og migræne) var baggrunden for flere svar. Ganske få

svarede, at det var relateret til deres alder, mens enkelte angav, at de grundet høj alder ønskede fritagelse, men ikke kunne få det.

Nogle jordemødre tilkendegav også (i fritekst), at de ønskede fritagelse af andre årsager (hovedsagligt helbredsproblemer) fra nattevagter, men at dette ikke var blevet imødekommet.

Få jordemødre tilkendegav, at de specifikt ønskede nattevagter.

Antal nattevagter pr uge

Jordemødrene blev bedt om at skrive, hvor mange nattevagter, de i gennemsnitligt havde haft ugentligt over de sidste 12 uger (fraset ferie) (hvis jordemødrene primært havde døgnvagter/rådighedsvagter blev de bedt om at tælle det med som en nattevagt, hvis de havde været kaldt i vagten).

Langt de fleste jordemødre angiver, at de har haft 1-2 nattevagter pr uge. I det tilhørende uddybende felt til svar er der mange, der har angivet det eksakte antal af vagter fordelt over 12 uger. For de flestes vedkommende har man mere end én nattevagt pr uge, men ikke tilstrækkeligt til, at man kan runde op til to nattevagter ugentligt. Derfor vil der med største sandsynlighed være tale om en underestimering i de tilfælde, hvor jordemødrene har svaret 1 vagt/ugentligt.

En del har angivet et forholdsvist højt tal (26 har haft 5 eller flere nattevagter pr uge) over de sidste tre måneder. Ud fra vores pilottest kan vi antage, at folk måske har svaret på, hvor mange vagter, de har samlet har haft over de sidste tre måneder (svarkategori forsøgt korrigeret efterfølgende). Da de ikke har kunnet svar højere end 7, er det sandsynligvis det, de har valgt at svare.

Ser man på besvarelserne, er der 26 jordemødre, der angiver at have haft fem eller flere nattevagter ugentligt over de sidste tre måneder. Dette synes usandsynligt, hvorfor denne tabel generelt skal tolkes med forsigtighed.

959 jordemødre besvarede dette spørgsmål, hvilket danner grundlag for den procentuelle fordeling.

Antal nattevagter	Fordeling	%
0	75	8
1	455	47
2	324	34
3	66	7
4	13	1

≥ 5	26	3
-----	----	---

Mulighed for selv at prioritere tilrettelæggelsen af nattevagter

Jordemødrene blev spurgt, om de selv havde mulighed for at prioritere, hvornår og hvordan (eksemplificeret ud fra hvor mange nattevagter i træk, 12-timers vagter vs anden vagtform mv), deres nattevagter skulle tilrettelægges.

942 jordemødre besvarede dette spørgsmål. Svarene fordeler sig som følger:

Kan selv prioritere	Fordeling	%
Delvist	343	36
Ja	398	42
Nej	201	21

(tallene er afrundende, hvorfor tabellen ikke adderer til 100 %)

Mulighed for powernap

På mange arbejdspladser, hvor medarbejderne varetager nattevagter, stiler man efter at sikre, at medarbejderne under nattevagten kan få mulighed for et kort hvil (såkaldt powernap).

Vi spurgte derfor jordemødrene, om der generelt på deres arbejdsplads var mulighed for, at de kunne hvile i kortere tid på nattevagterne.

Dette spørgsmål blev besvaret af 929 jordemødre.

Mulighed for powernap	Fordeling	%
Af og til	574	62
Ja	133	14
Nej	222	24

Belastning af nattevagter

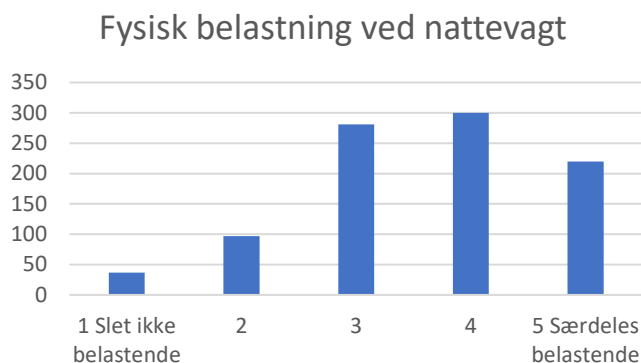
De nattevagter, som jordemødre varetager, er ofte karakteriseret ved en høj grad af akutarbejde og manglende mulighed for forudsigelighed. Dette kan potentielt gøre, at nattevagterne kan opleves både fysisk og psykisk mere belastende.

Vi spurgte derfor jordemødrene om deres oplevelser af både den fysiske og psykiske belastning ved nattevagtsarbejdet. For at minimere muligheden for, at jordemødrenes generelle oplevelse af at have nattevagt skulle påvirke det overordnede svar, bad vi dem om at besvare, hvor belastende vagterne var, ud fra oplevelsen ved den seneste nattevagt. Jordemødrene besvarede ud fra en skala fra 1 til 5, hvor 1 svarede til 'Slet ikke belastende', og 5 svarede til 'Særdeles belastende'.

Fysisk belastning

935 jordemødre besvarede dette spørgsmål

Grad af fysisk belastning	Fordeling	%
1. Slet ikke belastende	37	4
2	97	10
3	281	30
4	300	32
5. Særdeles belastende	220	24

Psykisk belastning

Som ved spørgsmålet vedrørende den fysiske belastning, havde tilsvarende 935 jordemødre besvaret dette spørgsmål.

Grad af psykisk belastning	Fordeling	%
1. Slet ikke belastende	84	9
2	190	20
3	257	27
4	244	26
5. Særdeles belastende	160	17

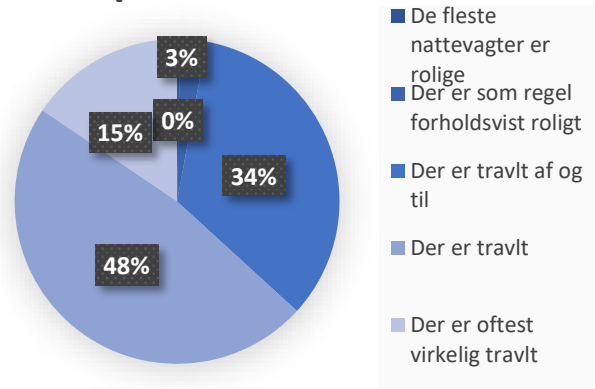
Jordemødrenes oplevelse af generel travlhed

Den generelle oplevelse af at have nattevagter vil også være påvirket af, hvor travlt, man generelt oplever, at der er i nattevagterne. Derfor blev jordemødrene bedt om at vurdere, hvor travlt, de generelt oplevede nattevagterne på deres arbejdssted.

927 jordemødre besvarede dette spørgsmål.

Oplevelse af travlhed, generelt	Fordeling	%
De fleste nattevagter er rolige	3	0
Der er som regel forholdsvis roligt	24	3
Der er travlt af og til	314	34
Der er travlt	442	48
Der er oftest virkelig travlt	144	15

Oplevelse af travlhed

Generel trivsel ved at arbejde i nattevagt

Oplevelsen af travlhed og fysisk- og psykisk belastning hænger ikke nødvendigvis sammen med, hvordan man generelt har det med at arbejde i nattevagt.

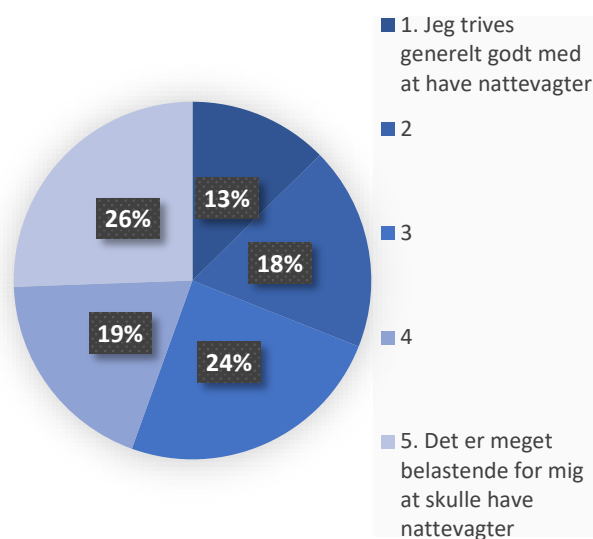
Jordemødrene blev derfor spurgt, hvordan de generelt havde det med at arbejde i nattevagter. På en skala fra 1 til 5, hvor 1 repræsenterede 'Jeg trives generelt godt med at arbejde i nattevagter' til 5 'Det er meget belastende for mig at skulle have nattevagter', blev jordemødrene bedt om at vælge det punkt, der lå tættest på deres oplevelse.

Af friteksten til dette spørgsmål fremgik skismaet mellem den generelle trivsel ved at have nattearbejde og den fysiske og psykiske belastning blandt andet ved, at det af nogle jordemødre påpegede, at de godt kunne lide at have nattevagter, fordi det essentielle i jordemoderarbejdet i højere grad blev centralt om natten. Samtidig kunne de godt mærke konsekvenserne af nattearbejdet på deres krop og psyke.

935 jordemødre besvarede spørgsmålet, og deres svar fordeler sig som følgende:

Generel trivsel ved nattevagter

Oplever du søvnbesvær i dagene efter nattevagt	Fordeling	%
1. Slet ikke	120	13
2	144	15
3	218	24
4	194	21
5. I meget høj grad	249	27

Helbredsproblemer og gener relateret til nattevagter

De fleste forskningsstudier påpeger, at der knytter sig en række fysiske og psykiske gener og helbredsproblemer til det at have nattevagter. Disse helbredsrelaterede problemer kan opstå både på kort og på langt sigte.

Jordemoderforeningen ønskede at danne sig et overblik over, i hvor høj grad jordemødrene oplevede en række gener og helbredsrelaterede problemer, jordemødrene oplevede.

Givet undersøgelsens design som en tværsnitsundersøgelse, kan det ud fra disse spørgsmål ikke vurderes, hvor vidt generne og helbredsproblemerne er langvarige.

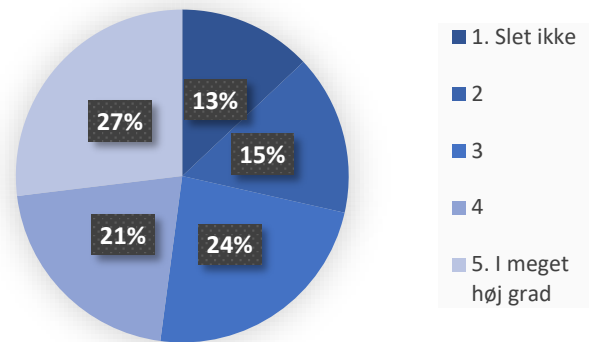
Jordemødrene blev bedt om at svare, i hvor høj grad de oplevede en række gener og helbredsrelaterede problemer i dagene efter nattevagt, ud fra en 5-oungt skala, hvor 1 repræsenterede 'Slet ikke', og 5 repræsenterede 'I meget høj grad'.

Søvnbesvær

925 jordemødre havde på skalaen besvaret dette spørgsmål, hertil havde 4 jordemødre svaret, at det ikke var relevant for dem. Den procentuelle udregning baseres på de 925 jordemødre.

Søvnbesvær

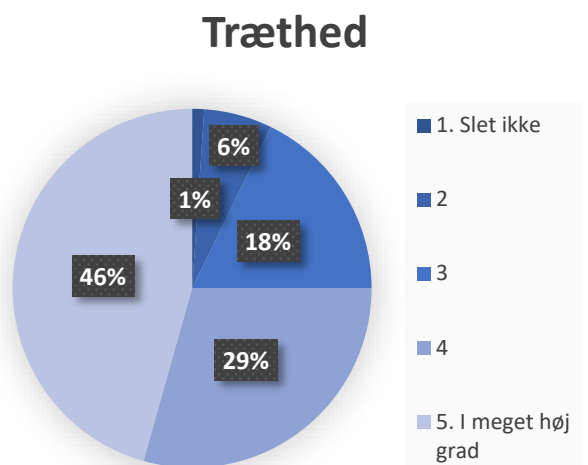
Oplever du søvnbesvær i dagene efter nattevagt	Fordeling	%
1. Slet ikke	120	13
2	144	15
3	218	24
4	194	21
5. I meget høj grad	249	27

Træthed

I alt 927 jordemødre havde besvaret dette spørgsmål, hertil havde 2 tilkendegivet, at det ikke var relevant for dem. Den procentuelle beregning er baseret på de 927 jordemødre.

Oplever du træthed i dagene efter nattevagt	Fordeling	%
1. Slet ikke	10	1
2	57	6
3	165	18
4	272	29
5. I meget høj grad	423	46

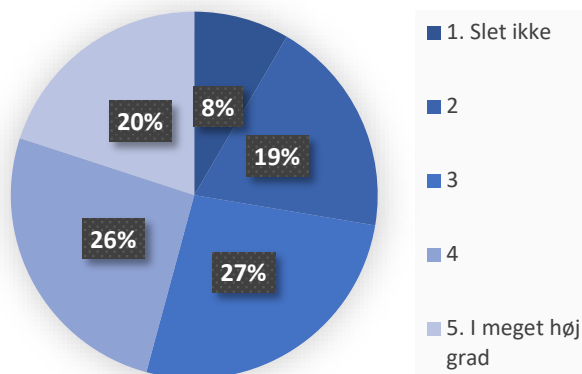

Almen utilpashed

I alt 926 jordemødre havde besvaret dette spørgsmål, hertil havde 3 tilkendegivet, at det ikke var relevant for dem. Den procentuelle beregning er baseret på de 926 jordemødre.

Oplever du almen utilpashed i dagene efter nattevagt	Fordeling	%
1. Slet ikke	78	8
2	178	19
3	246	27
4	239	26
5. I meget høj grad	185	20

Almen utilpashed

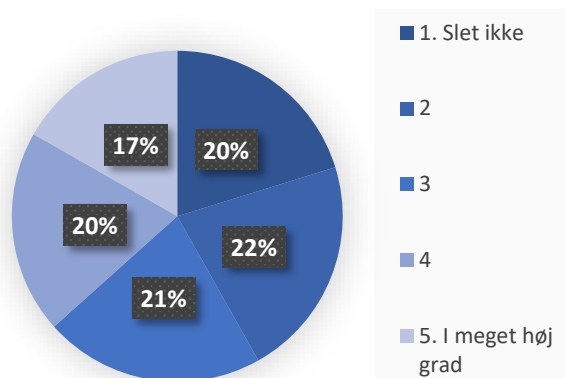

Hovedpine

I alt 920 jordemødre havde besvaret dette spørgsmål, hertil havde 9 tilkendegivet, at det ikke var relevant for dem. Den procentuelle beregning er baseret på de 920 jordemødre.

Oplever du hovedpine i dagene efter nattevagt	Fordeling	%
1. Slet ikke	186	20
2	199	22
3	198	21
4	183	20
5. I meget høj grad	154	17

Hovedpine

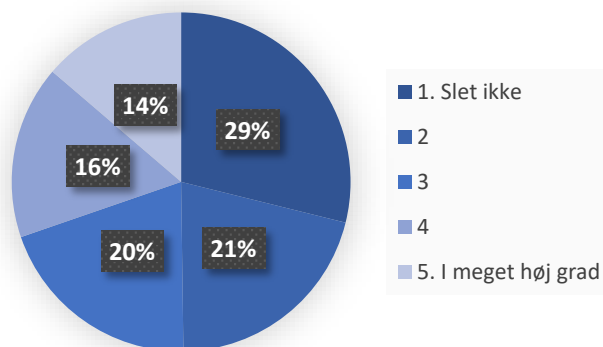

Mave-tarmsbesvær

I alt 918 jordemødre havde besvaret dette spørgsmål, hertil havde 11 tilkendegivet, at det ikke var relevant for dem. Den procentuelle beregning er baseret på de 918 jordemødre.

Oplever du mave-tarmsbesvær i dagene efter nattevagt	Fordeling	%
1. Slet ikke	265	29
2	192	21
3	183	20
4	152	16
5. I meget høj grad	126	14

Mave-tarmsbesvær

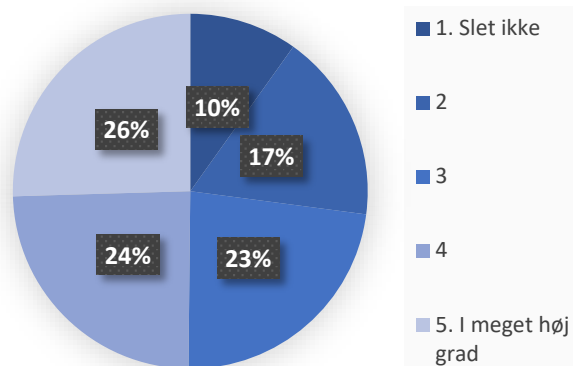

Humørforandringer, som fx irritabilitet og nedtrykthed

I alt 923 jordemødre havde besvaret dette spørgsmål, hertil havde 6 tilkendegivet, at det ikke var relevant for dem. Den procentuelle beregning er baseret på de 923 jordemødre.

Oplever du humørforandringer i dagene efter nattevagt	Fordeling	%
1. Slet ikke	91	10
2	159	17
3	213	23
4	225	24
5. I meget høj grad	235	26

Humørforandringer

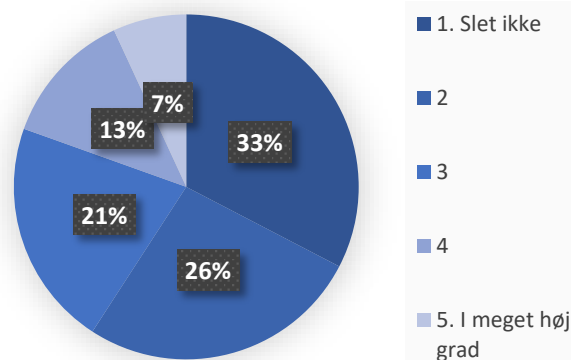
Sociale problemer

I alt 901 jordemødre havde besvaret dette spørgsmål, hertil havde 28 tilkendegivet, at det ikke var relevant for dem. Den procentuelle beregning er baseret på de 901 jordemødre.

Oplever du sociale problemer i dagene efter nattevagt	Fordeling	%
---	-----------	---

1. Slet ikke	294	33
2	239	26
3	192	21
4	114	13
5. I meget høj grad	62	7

Sociale problemer

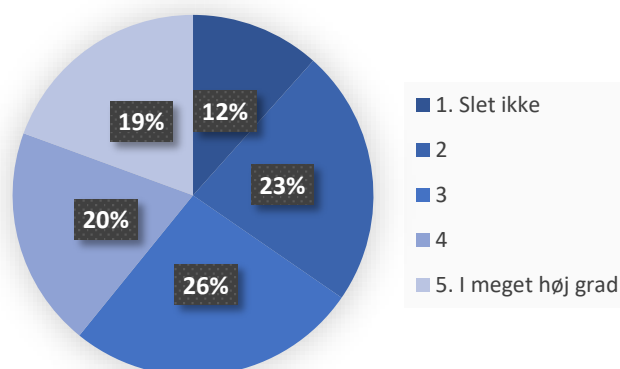

Påvirket privatliv

I alt 922 jordemødre havde besvaret dette spørgsmål, hertil havde 7 tilkendegivet, at det ikke var relevant for dem. Den procentuelle beregning er baseret på de 922 jordemødre.

Oplever du, at dit privatliv påvirkes i dagene efter nattevagt	Fordeling	%
1. Slet ikke	107	
2	212	
3	242	
4	182	
5. I meget høj grad	179	

Påvirket privatliv

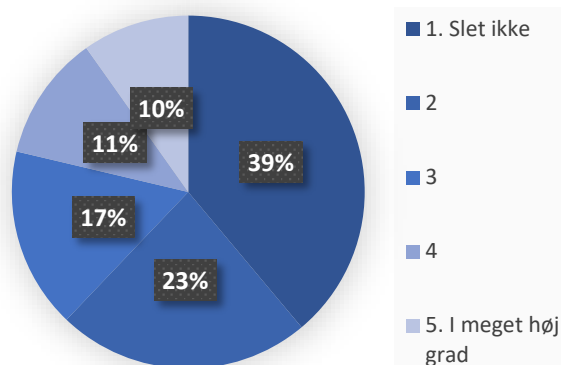
Isolation

I alt 887 jordemødre havde besvaret dette spørgsmål, hertil havde 42 tilkendegivet, at det ikke var relevant for dem. Den procentuelle beregning er baseret på de 887 jordemødre.

Oplever du isolation i dagene efter nattevagt	Fordeling	%
1. Slet ikke	345	39
2	206	23
3	147	17
4	102	11

5. I meget høj grad	87	10
---------------------	----	----

Isolation

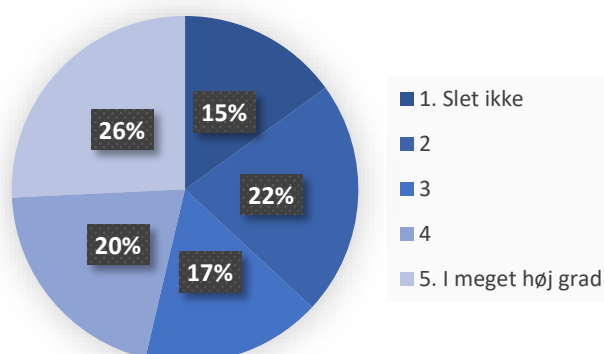

Følelsen af 'jetlag' i flere dage

I alt 924 jordemødre havde besvaret dette spørgsmål, hertil havde 5 tilkendegivet, at det ikke var relevant for dem. Den procentuelle beregning er baseret på de 924 jordemødre.

Oplever du 'jetlag' i dagene efter nattevagt	Fordeling	%
1. Slet ikke	139	15
2	202	22
3	155	17
4	190	20
5. I meget høj grad	238	26

Følelsen af 'jetlag'

Overvejelser om at forlade arbejdet som jordemoder på hospitalet

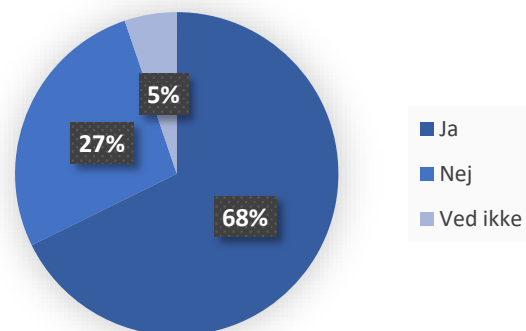
Jordemødrene blev i første omgang spurgt, om de på et tidspunkt havde overvejet at forlade arbejdet som jordemoder på hospitalet.

I alt 920 jordemødre besvarede dette spørgsmål, fordelingen fremgår af følgende tabel:

Overvejelser om at forlade arbejdet som jordemoder på hospital	Fordeling	%
Ja	623	68

Nej	249	27
Ved ikke	48	5

Forlade arbejdet som jordemoder på hospital

De jordemødre, der havde svaret bekræftende til, at de overvejede at forlade arbejdet op hospitalet, blev ledt videre til spørgsmål, der omhandlede årsager til deres overvejelser.

Overvejelser grundet arbejdsbelastning ved nattevagter?

Jordemødrene blev spurgt, om årsagen til, at de overvejede at forlade arbejdet som jordemoder var grundet arbejdsbelastningen ved nattevagter. Ud af de 623 jordemødre, der havde svaret bekræftende til, at de havde overvejet at forlade arbejdet som jordemoder på hospitalet, svarede 588 på dette spørgsmål.

Overvejelser med baggrund i arbejdsbelastningen ved nattevagter	Fordeling	%
Ja	321	54
Nej	80	14
Delvist	187	32

Årsag grundet nattevagter?

